

Õiguskantsler

Teie 13.01.2015 nr

Meie 16.02.2015 nr 7-4/150212/1500742

**Seisukoht õigusrikkumise puudumise kohta ja
selgitus avalduse menetluse võtmata jätmise kohta
Olmetingimused Tallinna Vanglas**

Härra []

Pöördusite õiguskantsleri poole 16.01.2015 laekunud avaldusega, milles kaebate Tallinna Vangla tegevusele. Täpsemalt vaidlustate enda ringipaigutamist 2014. aasta sügisel ning sellega seonduvat vangla meditsiinosakonna arsti antud suunist Teie WC kasutamise võimalusega kambrisse paigutamisest. Samuti vaidlustate olmetingimusi kambri nr 122 Teie seal viibimise ajal alates 28.10.2014 8 päeva vältel ning väidate, et kambri oli räpane, seinad olid määrdunud ning kasutada ei lubatud isiklike asju. Lisaks kaebate ka Tallinna Vangla K-hoone (kartserihoone) kambri nr 73 olmetingimustele. Osutate, et kamber nr 73 on külm, röske, ilma loomuliku valgusega, külma põranda ja kooruva krohvi ning metallist mööbliga.

Väidate, et olete küll pöördunud oma ringipaigutamise ja kartserihoone kambri olmetingimuste osas Tallinna Vangla poole, ent tulemusteta. Samuti selgitate, et teostatud on temperatuuri ja õhuniiskuse mõõtmisi, ent Teie arvates on see toimunud vale meetodikaga ja peate seda farsiks.

Oma pöördumise kokkuvõttena soovite, et õiguskantsler alustaks kriminaalmenetlust ning ühtlasi külastaks Tallinna Vanglat ja sedastaks Teie kambri valitsevad olmetingimused.

12.02.2015 käis Teie avalduses toodud asjaolude kontrollimiseks Tallinna Vangla kambri nr 122 ja K hoone kambri nr 73 olmetingimustega tutvumas õiguskantsleri nõunik. Muu hulgas mõõtis õiguskantsleri nõunik multifunktsionaalse keskkonnamõõdikuga PeakTech 5035 kambri nr 73 õhutemperatuuri ja –niiskust. Nõunik arvestas seejuures Teie märkust, et mõõtmisi tuleks teostada suletud uksega, et avatud uksest ei hoovaks sisse soojust. Orienteeruvalt kella 14.20 paiku oli kambri nr 73 ca 1,5m kõrguselt mõõdetuna õhuniiskus 47,4% ja õhutemperatuur 18,7 °C. Ruumis oli kunstliku valguse allikas, loomuliku valguse ligipääsu ruumi takistasid akendele paigutatud tihedad trellid. Ruumis olev küttekeha oli soe.

Nii kambri nr 122 kui kambri nr 73 ei olnud ilmselt mõnda aega sanitaarremonti tehtud. Mõlemas ruumis oleks kindlasti põhjust värvi seintel värskendada, ent krohvi koorumist kambri nr 73 määral, mis tõstataks küsimuse kambri viibimise vastavusest inimväärika kohtlemise nõuetele, ei olnud võimalik sedastada. Kambri nr 122 seinad ei olnud Teie kirjeldatud moel

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

kaetud röga ja vereklimpidega, kamber ei olnud räpane, samuti ei olnud tunda ebameeldivat lehka.

Härra (), nendin esmalt, et Teie soovi alustada kriminaalmenetlust õiguskantsler kahjuks täita ei saa. Seda lähtuvalt asjaolust, et kriminaalmenetluse alustamise pädevus on tulenevalt kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi ka KrMS) §-st 193 uurimisasutusel või prokuratuuril. KrMS § 31 lõige 1 sätestab uurimisasutused ja õiguskantsler nende hulka ei kuulu. **Seega ei ole tulenevalt õiguskantsleri seaduse (edaspidi ka ÕKS) § 25 lõikest 1 mul võimalik täita Teie palvet ja alustada Teie avalduses kirjeldatud asjaolude suhtes kriminaalmenetlust, kuna vastavat pädevust õiguskantsleril ei ole.** Kui soovite siiski just tingimata kriminaalmenetluse alustamist, peaksite pöörduma vahetult prokuratuuri või uurimisasutuse poole.

Teiseks informeerin Teid, et mul ei ole võimalik menetlust alustada ega seisukohta kujundada Teie avalduse osas, mis puudutas ringipaigutamist 2014. aasta sügisel ning sellega seonduvat vangla meditsiiniosakonna arsti antud suunist Teie WC kasutamise võimalusega kambris paigutamisest. Nimelt ilmneb Kohtute Infosüsteemi ametkondlikuks kasutamiseks mõeldud osast, et olete neid küsimusi puudutava ja 23.01.2015 laekunud kaebusega pöördunud Tallinna Halduskohtu poole (haldusasi nr 3-15-183). ÕKS § 25 lõike 2 kohaselt ei tohi avaldusealuses asjas olla jõustunud kohtuotsust, süüteo menetlust või kohtumenetlust lõpetavat määrust või kohtuvälise menetleja otsust väärteomenetluses ega samaaegselt toimuda kohtumenetlust, süüteo menetlust või kohtueelset kohustuslikku kaebemenetlust. **Seega jätan ka neis küsimustes Teie avalduse läbi vaatamata vastavalt ÕKS § 25 lõikele 2.**

Kambrite nr 122 ja nr 73 olmetingimuste osas nendin esmalt, et vangistuseseaduse (edaspidi ka VangS) § 45 lõike 1 kohaselt peab kinnipeetava kamber vastama ehitusseaduse alusel eluruumile kehtestatud üldistele nõuetele, mis tagavad kinnipeetavale kambris elutegevuseks vajaliku õhuhulga ja selle ringluse, valguse ja temperatuuri. Kambris peab olema aken ja kunstlik valgustus, mis kindlustab ruumi piisava valgustatuse. Kambriga suuruse ja kambriga sisustusse kuuluvate esemete loetelu kehtestab valdkonna eest vastutav minister vangla sisekorraeskirjas. Justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeskiri“ (edaspidi ka VSKE) § 7 lõige 4 sätestab kartserikambri sisustusse kuuluvad elemendid. Sisustuselementide materjali või põranda temperatuuri suhtes kehtiv õigus kartserikambri osas nõudeid ei sea.

Vabariigi Valitsuse 26.01.1999 määruse nr 38 „Eluruumidele esitatavate nõuete kinnitamine“ lisa „Eluruumidele esitatavad nõuded“ (edaspidi lühidalt ka Nõuded) § 3 kohaselt peab õhu temperatuur eluruumis olema optimaalne, looma inimesele hubase soojatunde ning aitama kaasa tervisliku ja nõuetekohase sisekliima tekkimisele ja püsimisele. **Kaugküttevõrgust või hoone katlamajast köetavas eluruumis ei tohi siseõhu temperatuur inimeste pikemaajalisel ruumis viibimisel olla alla 18 °C.** Nõuete § 8 kohaselt peab õhu niiskus eluruumis olema piires, mis ei kahjusta inimeste tervist, väldib veeauru kondenseerumist ning ei tekita niiskuskahjustusi. **Eluruumi siseõhu optimaalne niiskus on 40-60 protsenti.**

Mis puudutab Teie kaebust seoses kambri nr 122 olmetingimustega, siis sedastan, et õiguskantslerile antud pädevuse raames on pea võimatu erinevate menetlustoimingutega sedastada mitmeid kuid hiljem ühe või teise ruumi olusid ja seisukorda mingil moodsanikus olnud ajahetkel osas, mis võib kergesti muutuda. Nii on äärmiselt keeruline otsida kinnitust väidetele, et ruum oli räpane või koristamata ja seinad määrdunud. 12.02.2015 seisuga ei saanud kinnitada Teie väidet, et kamber nr 122 oli räpane või et seinu katsid bioloogiliste eritiste plekid. Seinte värv vajanuks ehk värskendamist, ent tegemist ei olnud olukorraga, kus saaks rääkida räpasest või ebameeldiva lõhnaga ruumist. Seega saab nentida, et vähemalt 12.02.2015 seisuga kamber nr 122 Teie kirjeldatud seisukorras ei olnud.

Milline võis kamber nr 122 olla 28.10.2014-05.11.2014, mil Te seal viibisite, on takkajärgi õiguskantsleri käsutuses olevate meetmetega võimatu tuvastada ja mingeid täiendavaid tõendeid ses osas koguda ma mõeldavaks ei pea. **Seetõttu sedastan olemasoleva teabe põhjal, et mul puudub alus arvata, et Tallinna Vangla kamber nr 122 oli Teie seal viibimise ajal Teie osutatud olukorras ja et tegemist oli Teie õiguste rikkumisega.**

Kartserikambri nr 73 suhteline õhuniiskus oli 12.02.2015 ca 1,5m kõrguselt mõõdetuna 47,4% ja õhutemperatuur 18,7 °C. Need suurused mahuvad Nõuetes sätestatud vastavate lubatud näitajate piiresse. Nagu öeldud – ei sisaldu kehtivas õiguses keeldu, et kartserikambri mööbel ei võiks olla valmistatud metallist või ettekirjutusi kambri põranda materjalile või temperatuurile. Nendin lisaks, et 12.02.2015 oli Teil kambris kasutada metallvoodil nii madrats kui voodivarustus. **Seega ei saa ma kogutud tõenditele tuginedes kinnitada Teie õiguste rikkumist selles, et kartserikambri nr 73 siseõhu temperatuur või õhuniiskus ei vastaks nõuetele või et Teie õigusi rikuks kartserikambris kasutatava mööbli materjal.**

Mis puudutab Tallinna Vangla hoonete üldist seisukorda ja täpsemalt kartserihoone kambrite loomuliku valgustuse problemaatikat, siis seda küsimust on õiguskantsler korduvalt käsitlenud. Õiguskantsler on nii 2011. aasta Tallinna Vangla kontrollkäigu kokkuvõttes¹ kui ka 2014. aasta kontrollkäigu kokkuvõttes² tõdenud, et vangla Magasini tänava hoonestik on amortiseerunud. Samale järeldusele on jõudnud ka Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (edaspidi ka CPT).³ Olmetingimustega seotud soovitusi on andnud nii õiguskantsler kui ka CPT.

Seoses spetsiifiliselt K-hoone olmetingimustega juhtis õiguskantsler juba 06.11.2012 soovitus nr 7-4/120813/1205055 tähelepanu vajadusele eemaldada K hoones paremate valgustusolude tagamiseks kambrite akendelt metallkatted, mida aga Tallinna Vangla direktori 07.12.2012 vastuse nr 2-1/31553-2 kohaselt ei pidanud Tallinna Vangla direktor võimalikuks. CPT on 2012. aasta visiidi raportis soovitanud K hoone kasutusest üldse kõrvaldada.⁴ Eesti Valitsuse vastuses raportile ei ole seda siiski võimalikuks peetud.⁵

2014. aasta õiguskantsleri kontrollkäigu tulemusel Tallinna Vanglasse ilmnis, et muu hulgas on küll parandatud K-hoone kambrite kunstlikku valgustust ja mõnevõrra ka jalutushoove, samuti välditakse isikute paigutamist kambritesse mitmekesi ning isikute paigutamist teatud viletsamas seisus kambritesse, ent sellest hoolimata on üldine olustik K hoones jäänud samaks nii õiguskantsleri 2011. aasta kontrollkäigu kui ka CPT 2012. aasta visiidi aegse olukorraga.

¹ Kontrollkäik Tallinna Vanglasse, lk 1. Kättesaadav arvutivõrgus: http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_tallinna_vangla.pdf.

² Kontrollkäik Tallinna Vanglasse, lk 1-2. Kättesaadav arvutivõrgus: http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_tallinna_vangla_2.pdf.

³ CPT on Tallinna Vangla olmetingimustele osutanud nii 2003. aasta kui 2012. aasta kontrollkäikudel. Vt Report to the Estonian Government on the visit to Estonia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 September 2003. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/documents/est/2005-06-inf-eng.htm>. Samuti Report to the Estonian Government on the visit to Estonia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 30 May to 6 June 2012. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/documents/est/2014-01-inf-eng.htm>.

⁴ Vt. Report to the Estonian Government on the visit to Estonia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 30 May to 6 June 2012, p 56-57. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.cpt.coe.int/documents/est/2014-01-inf-eng.htm#_Toc343076435.

⁵ Response of the Estonian Government to the report of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) on its visit to Estonia from 30 May to 6 June 2012, lk 22. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/documents/est/2014-02-inf-eng.pdf>.

Õiguskantsler osutas Tallinna Vangla 2014. aasta kontrollkäigu kokkuvõttes⁶, et on endiselt seisukohal, et K hoones viibivate isikute olmetingimusi saaks lihtsalt parandada loomuliku valguse enama ligipääsuga kambritesse, mida osades kasutatavates kambrites jätkuvalt takistavad ennekõike akendele paigaldatud metallkatted. Samuti võib olla kinni peetavate isikute arvu vähenemise tõttu taas mõeldav kaaluda CPT poolt 2012. visiidi järel antud soovitus K hoone kasutamine kinni peetavate isikute majutamisel lõpetada.⁷

Õiguskantsler tegi 2014. aasta kontrollkäigu kokkuvõttes korduva soovitus eemaldada valgustusolude parandamiseks K hoone akendelt kõik metallkatted, samuti soovitas kaaluda väheneva kinni peetavate isikute arvu tingimustes veel kord K hoone kasutusest kõrvaldamist.⁸ Tallinna Vangla direktori 02.12.2014 vastuses nr 2-1/14/29171-2 on sedastatud, et 2015. aasta jooksul on vanglal kavas kartserihoone kambrite remonttööd, mille käigus eemaldatakse muuhulgas ka osaliselt akende ees olevaid metallkatteid. Tööde eesmärgiks on direktori sõnul parandada kartserikambrite interjööri ning loomuliku valguse juurdepääsu akendest. Samas tõdes direktor, et on jätkuvalt seisukohal, et julgeolekukaalutlustel ning nii vangla kui ka avalikkuse üldist turvalisust ohtu seadmata ei ole võimalik eemaldada kõiki akent katvaid trelle ja tõkkeid.

Direktor osutas, et Tallinna Vangla on kaalunud kartserihoone kasutuselt maha võtmist. See aga tähendaks, et vangla peab kartserikaristuse kandmiseks võtma kasutusele vangla muud kambrid. 2014. aasta detsembri alguse seisuga oli direktori sõnul Tallinna Vangla kartserihoones kasutusel 17 kambrit. Tallinna Vanglas on 840 kinnipeetavat ning eluhoonetes 195 kambrit, mis vastavad VSKE § 7 lõikes 1 sätestatud nõuetele. Arvestades Tallinna Vanglas viibivate kinnipeetavate arvu, nende poolt toime pandud distsipliinirikumuste arvu ja julgeolekukaalutlusi, vajab vangla distsiplinaarkaristuste täitmisele pööramiseks karterihooones olevaid kambreid. Neil põhjustel ei loobu Tallinna Vangla direktori sõnutsi koheselt kartserihoone kasutamisest. Samas lubas direktor arvestada õiguskantsleri ettepanekuga ja vangla kaalub kartserihoone kasutuselt maha võtmist uuesti siis, kui asjaolud seda võimaldavad.

Seega on õiguskantsler juba juhtinud Tallinna Vangla tähelepanu K-hoone kambrite olukorrale ja andnud soovitusi kas hoone üldse kasutusest kõrvaldada või vähemalt parandada loomuliku valguse ligipääsu (viimast soovitus on tehtud lausa korduvalt). Vangla seisukoht on õiguskantslerile teada ja vanglateenistuse arvamus erineb õiguskantsleri omast. **Sellises olukorras ei näe ma, et asja täiendav menetlemine või uue soovitus tegemine saaks kujunenud situatsiooni muuta. Seepärast piirdun tõdemusega, et nõustun Teiega, et Tallinna Vangla K-hoone kambritesse loomuliku valguse ligipääs ei ole piisav, ent paraku ei ole olnud õiguskantsleri võimuses olukorda muuta.** Õiguskantsleri tegevuse väljundiks sellistel puhkudel on soovitus, mille jõustamiseks aga ei ole seadusandja kujundanud nt kohtuotsuse täitmisele sarnast sunnimehhanismi.

Olete oma pöördumises ka veel osutanud, et Teil ei olnud võimalik kambris nr 122 viimise ajal kasutada isiklike asju. Kaebuses halduskohtule osutate, et Teie suhtes rakendati kambris nr 122 paigutamise järel käskkirjaga nr 2010 täiendavaid julgeolekuabinõusid, sh VangS § 69 lõike 2 punktis 2 sätestatud (isiklike esemete kasutamise keelamine). Viitate oma pöördumises õiguskantslerile, et olete oma ümberpaigutamist ja kambri nr 73 seisukorda korduvalt

⁶ Kontrollkäik Tallinna Vanglasse, lk 2. Kättesaadav arvutivõrgus: http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_tallinna_vangla_2.pdf.

⁷ 07.07.2014 seisuga oli Tallinna Vanglas 975 kinni peetavat isikut (sh avavangla kinnipeetavad), samas oli eelmise õiguskantsleri kontrollkäigu ajal 14.03.2011 seisuga Tallinna Vanglas 1157 kinni peetavat isikut.

⁸ Kontrollkäik Tallinna Vanglasse, lk 2. Kättesaadav arvutivõrgus: http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_tallinna_vangla_2.pdf.

vaidlustanud, ent Teie pöördumises ei leidu viiteid asjaolule, et oleksite vaidlustanud Teie suhtes väidetavalt käskkirjaga nr 2010 täiendavate julgeolekumeetmete rakendamist.

ÕKS § 25 lõike 3 punkti 4 kohaselt võib õiguskantsler jätta isiku avalduse läbi vaatamata muu hulgas ka juhtudel, mil isikul on võimalus esitada vaie või kasutada muid õiguskaitsevahendeid või kui isik jättis sellise võimaluse kasutamata. Teie pöördumisest ega muudest allikatest ei ilmne, et oleksite isiklike asjade kasutamise keelamist vaidlustanud nt vaidemenetluses. Seega on alust arvata, et jätsite vastava võimaluse kasutamata. Samuti tuleb tõdeda, et nüüd, mil isiklike asjade kasutamise keelamisest kambris nr 122 on möödas mitmeid kuid, ei annaks õiguskantsleri hinnang (isegi kui see möönaks, et keelamine ei olnud õiguspärane) Teile otseselt peale vastava teadmise midagi. Õiguskantsleri arvamusel ei saa toimunud nõ tagasi täita, samuti peaksite hoolimata õiguskantsleri vastavast hinnangust nt kahjuhüvitusnõude esitamise soovi olemasolul siiski ise vangla poole pöörduma. **Seepärast jätan Teie avalduse kambris nr 122 viibimise ajal isiklike esemete kasutamise keelamise osas läbi vaatamata vastavalt ÕKS § 25 lõike 3 punktile 4.**

Lõpetan sellega Teie avalduse menetlemise ja saadan koopia käesolevast kirjast teadmiseks ka Tallinna Vanglale.

Lugupidamisega

Indrek Teder

Koopia: Tallinna Vangla (talv.info@just.ee)